

Justitieutskottets betänkande 2022/23:JuU3

Arrestantvakter och transportuppdrag

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändringar i polislagen. Syftet med förslaget är att ge Polismyndigheten bättre förutsättningar att utnyttja sina resurser effektivt och att fokusera på det polisiära grunduppdraget. Förslaget innebär att ett förordnande att vara arrestantvakt även får avse rutinmässiga transportuppdrag. Därmed kommer förordnade arrestantvakter att kunna ges i uppdrag att transportera frihetsberövade personer. Samtidigt begränsas möjligheten att förordna arrestantvakter till väktare i auktoriserade bevakningsföretag. Det föreslås också att en väktare med ett förordnande som arrestantvakt ska ha tystnadsplikt när det gäller vissa uppgifter som han eller hon på grund av sitt uppdrag har fått veta.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2023.

Behandlade förslag

Proposition 2021/22:275 Arrestantvakter och transportuppdrag.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden.....	5
Arrestantvakter och transportuppdrag	5
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	7
Propositionen	7
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	8

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Arrestantvakter och transportuppdrag

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i polislagen (1984:387).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2021/22:275.

Stockholm den 10 november 2022

På justitieutskottets vägnar

Richard Jomshof

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Richard Jomshof (SD), Ardalan Shekarabi (S), Louise Meijer (M), Annika Strandhäll (S), Adam Marttinen (SD), Petter Löberg (S), Mikael Damsgaard (M), Katja Nyberg (SD), Mattias Vepsä (S), Charlotte Nordström (M), Gudrun Nordborg (V), Torsten Elofsson (KD), Ulrika Liljeberg (C), Pontus Andersson (SD), Sanna Backeskog (S), Robert Hannah (L) och Bassem Nasr (MP).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2021/22:275 Arrestantvakter och transportuppdrag. I propositionen föreslår regeringen ändringar i polislagen (1984:387) som rör arrestantvakter.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

Inga motioner har väckts med anledning av propositionen.

Det kan nämnas att riksdagen tidigare har gjort flera tillkännagivanden till regeringen om en renodling av Polismyndighetens arbetsuppgifter och därvid bl.a. berört frågan om polisens ansvar för arbetsuppgifter i arrester m.m. där polisiär kompetens inte krävs (se s. 6).

Utskottets överväganden

Arrestantvakter och transportuppdrag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ändringar i polislagen.

Propositionen

Arrestantvakter är en personalkategori som tjänstgör vid Polismyndighetens arrestlokaler. Deras huvudsakliga arbetsuppgift är att bevaka frihetsberövade personer. Arrestantvakter kan vara anställda vid Polismyndigheten eller förordnade av Polismyndigheten. Förordnade arrestantvakter användes av Polismyndigheten under ca 330 000 arbetstimmar 2020.

Enligt den nuvarande lagstiftningen får förordnade arrestantvakter inte självständigt utföra transportuppdrag av frihetsberövade personer. Sådana transporter kan däremot i vissa fall utföras av arrestantvakter som är anställda av Polismyndigheten.

Regeringen bedömer att vissa rutinmässiga transporter skulle kunna genomföras av förordnade arrestantvakter. Det kan t.ex. handla om att en person som är misstänkt för brott ska transporteras från arresten till en häktningsförhandling eller att en person som har omhändertagits med stöd av lagen (1976:511) om omhändertagande av berusade personer m.m. ska transporteras från arresten till sjukhus. Regeringen föreslår därför att förordnande att vara arrestantvakt även får avse rutinmässiga transportuppdrag. Regeringen framhåller att om sådana transporter utförs av förordnade arrestantvakter i större utsträckning än i dag kan poliser inom bl.a. utryckningsorganisationen fokusera på grunduppdraget i högre grad, vilket är positivt.

Vidare föreslår regeringen att endast väktare i auktoriserade bevakningsföretag ska få förordnas som arrestantvakter. Regeringen konstaterar att införandet av ett sådant krav ger garantier för att de som förordnas uppfyller vissa krav när det gäller lämplighet och att sådana personer har grundläggande kunskaper som är värdefulla i arbetet som arrestantvakt. Slutligen föreslås att en väktare med ett förordnande som arrestantvakt ska ha tystnadsplikt när det gäller vissa uppgifter som han eller hon på grund av sitt uppdrag har fått veta. Enligt regeringen kommer förslagen att bidra till en mer effektiv användning av polisiära resurser.

Ikraftträdande

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2023.

Regeringens redovisning av riksdagens tillkännagivanden

Riksdagen har i ett flertal tillkännagivanden till regeringen efterfrågat en renodling av Polismyndighetens arbetsuppgifter. Några av dessa har berört frågan om polisens ansvar för arbetsuppgifter i arrester m.m. där polisiär kompetens inte krävs (bet. 2019/20:JuU25 punkt 3, rskr. 2019/20:256 och bet. 2020/21:JuU41 punkt 2, rskr. 2020/21:389 samt bet. 2021/22:JuU22 punkt 20, rskr. 2021/22:270). I propositionen föreslås att ett förordnande att vara arrestantvakt även får avse rutinmässiga transportuppdrag. Därmed kommer förordnade arrestantvakter att kunna utföra vissa transportuppdrag som inte kräver polisiär kompetens.

Regeringen bedömer att tillkännagivandena delvis tillgodoses genom förslagen i propositionen. Tillkännagivandena är inte slutbehandlade.

Tidigare riksdagsbehandling

Som redogjorts för ovan har riksdagen gjort flera tillkännagivanden till regeringen om renodling av polisens arbetsuppgifter, senast våren 2022 (bet. 2021/22:JuU22, rskr. 2021/22:270). Utskottet anförde då följande (s. 47 f.):

Trots att frågan om renodling av polisens arbetsuppgifter har varit föremål för flera utredningar under 2000-talet noterar utskottet att få förändringar har genomförts i praktiken. Utskottet ser positivt på att flera utredningar nyligen har lämnat förslag som syftar till att renodla polisens verksamhet, bl.a. om att utöka ordningsvaktens befogenheter när det gäller transporter av omhändertagna personer, att begränsa ansvaret för hittegods i kollektivtrafiken samt att ersätta tillståndsplikten för hotell- och pensionatsrörelse med en anmälningsplikt. Förslagen bereds i Regeringskansliet och utskottet vill understryka att det är angeläget att regeringen återkommer till riksdagen med lagförslag så snart som det är möjligt. Enligt utskottets uppfattning är dock detta inte tillräckligt för att möta polisens behov av att kunna fokusera på sin kärnverksamhet. Arbetet med att renodla polisens verksamhet måste enligt utskottet ske kontinuerligt och långsiktigt, både inom utredningsväsendet och inom Polismyndigheten. Regeringen bör därför vidta åtgärder för att säkerställa en sådan ordning.

Utskottets ställningstagande

Propositionen har inte lett till några motionsyrkanden eller andra invändningar under utskottsbehandlingen. Utskottet anser att regeringens lagförslag är ändamålsenligt utformat och att det bör antas.

Slutligen har utskottet inget att invända mot regeringens redovisning av tillkännagivandena.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2021/22:275 Arrestantvakter och transportuppdrag:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i polislagen (1984:387).

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i polislagen (1984:387)

Härigenom föreskrivs i fråga om polislagen (1984:387)

dels att 23 a § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 23 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Polismyndigheten meddelar förordnande att vara arrestantvakt eller passkontrollant för den som inte är anställd som sådan vid Polismyndigheten och inte heller är polisman. Ett förordnande för en arrestantvakt får avse även bevakningsuppdrag utanför förvaringslokalen. I förordnandet ska verksamhetens art och omfattning anges. Förordnandet får återkallas.

Föreslagen lydelse

23 a §¹

Polismyndigheten meddelar förordnande att vara arrestantvakt eller passkontrollant för den som inte är anställd som sådan vid Polismyndigheten och inte heller är polisman. *Endast väktare i ett auktoriserat bevakningsföretag får förordnas att, inom ramen för sin anställning i företaget, vara arrestantvakt.* Ett förordnande för en arrestantvakt får avse även bevakningsuppdrag utanför förvaringslokalen och rutinmässiga transportuppdrag. I förordnandet ska verksamhetens art och omfattning anges. Förordnandet får återkallas.

23 b §

En väktare med ett förordnande som arrestantvakt enligt 23 a § får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han eller hon på grund av sitt uppdrag har fått veta om

1. en enskilds personliga förhållanden, eller

2. förhållanden av betydelse för rikets säkerhet eller för att utreda och lagföra brott.

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2023.

¹ Senaste lydelse 2014:588.